



**Sosiaali- ja terveysministeriö**

**STM057:00/2016**

**Lausuntopyyntö hallituksen esityksen laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta täydentämisestä (sertifiointi)**

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta palvelutuottajakiesityksen täydentämisestä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto esittää lausuntonaan lakiesityksen täydentämisestä sekä muistiosta taloudellisten vaikutusten arviointia varten seuraavaa:

**Täydennys lakiin sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta**

**Määritelmät**

Lakiluonnoksen mukaan vaativaa sosiaalihuoltoa antavan toimintayksikön määritelmä kattaa nykyiset ympärivuorokautista hoivaa ja hoitoa antavat toimintayksiköt. Näihin toimintayksiköihin tehdään nykyisin tarkastuskäynti yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain nojalla. Uusina toimintayksikköinä määritelmä kattaisi myös kehitysvammaisten henkilöiden päivä-/työtoiminnan yksiköt, jotka ovat ei-ylävuorokautisia ja joihin ei sillä perusteella tehdä nykyisin tarkastuskäyntiä rekisteröinnin yhteydessä. Tältä osin tarkastus- / sertifiointivelvoite laajenisi nykyiseen verrattuna.

Sairaalan käsitteen määrittelemisen on tarpeen ja se on selkeä nykyisten sairaalatoimintoja tuottavien yksiköiden osalta. Sen sijaan toinen määritelmä ympärivuorokautista lääketieteellistä hoitotoimintaa harjoittavista terveyspalveluyksiköistä ei ole yhtä selkeä. Ehdotetun määritelmän mukaan se sisältää nykyisin yksityisen lääkärijohtoisen sairaalatoiminnan lisäksi kotisairaala- ja ympärivuorokautista kuntoutustoimintaa tuottavat yksiköt. Lisäksi joissakin kunnissa sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa yksiköissä terveydenhuollon ammattihenkilöt hoitavat ja seuraavat potilaan vointia ja terveydentilaa sairaalassa tehtyjen tutkimusten ja hoitotoimenpiteiden jälkeen, jolloin nämäkin tulisi määritellä sairaalatoimintaa antaviksi yksiköiksi.

**ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTO VIRASTO**

puh. 029 501 6000  
fax 03 570 8002  
kirjaamo.etela@avi.fi  
www.avi.fi/etela  
Postiosoite: PL 150, 13101 Hämeenlinna

Hämeenlinnan päätoimipaikka  
Birger Jaarin katu 15,  
Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka  
Ratapihantie 9,  
Helsinki

Kouvolan toimipaikka  
Kauppamiehenkatu 4,  
Kouvola

### Tarkastuskäynnit ja sertifiointi

Lakiluonnoksen mukaan sertifiointi olisi vapaaehtoinen vaihtoehto tarkastukselle. Käytäntö on osoittanut, että sertifiointi ei kuitenkaan takaa laadun ja riskien järjestelmällistä hallintaa eikä omavalvonnan tosiasiallista toteuttamista. Epäselvää on, sisältääkö laatujärjestelmä sisällöllisesti sellaisten tekijöiden arvioinnin, joita lupaviranomainen arvioi palvelutuottajalain perusteella ja mikä on sen vastaavuus viranomaisen tarkastuskäyntiin verrattuna. Tähänastinen kokemus valvontatyön kokemuksen kautta on, etteivät laadunhallintajärjestelmät ole taanneet asiakasturvallista toimintaa. Sitä vastoin viranomaisen antamasta ennakkolisesta ohjauksesta on hyviä kokemuksia.

Riskinä ja aluehallintoviraston huolena on, että kun sertifiointin myötä toiminnan laatu heikkenee. *Tärkeää on, että lain perusteluissa huomioitaisiin myös ennakkolisen ohjauksen merkitys lupatarkastuksilla ja että laissa korostettaisiin palvelujen tuottajan velvollisuutta huolehtia siitä, että toimintayksikön vastuuhenkilö tietää, mistä hän tosiasiallisesti vastaa.* Tämä saattaisi turvata palvelujen laatua. Sosiaalihuollossa on useita kokemuksia myös siitä, että lupatarkastuksilla "vanhojen toimijoiden" kanssa käydyt keskustelut ovat hyödyllisiä ja ne auttavat myös siihen, että valvonta jatkossa helpottuu. Tämä on koskenut etenkin pieniä toimijoita.

Lakiluonnoksessa on hyvänä ja kannatettavana asiana esitetty, että laki edelleen mahdollistaisi tarkastuksen tarvittaessa. Tämä tulisi selkeämmin todeta lain 16 §:ssä. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että viranomaisella on edelleen mahdollisuus tehdä tarkastuskäynti arvionsa perusteella, kun siihen on perusteltu syy eikä sertifioidun laadunhallintajärjestelmän olemassaolo voi olla kaikissa tapauksissa sen vaihtoehto. Lupaviranomainen saattaa kuitenkin joutua ikävään asemaan ja välikäteen. Jos viranomainen päätyy esimerkiksi siihen, että on perusteltua tarkastaa ympärivuorokautista palvelua tuottava vanhustenhuollon toimintayksikkö, niin palvelujen tuottajat tulevat varmasti kritisoimaan menettelyä.

Lakiluonnoksessa hyvää on se, että tarkastuksen tarpeellisuutta arvioitaisiin myös toimintaan tarkoitettujen tilojen turvallisuuden, niiden mahdollistaman yksityiselämän suojan ja esteettömyyden näkökulmasta. Jos kyseessä on uusi yksikkö, niin edellä mainituilla palvelujen tuottajilla on melko samanlaiset pohjaratkaisut kaikkiin yksiköihin, jolloin esteettömyyden ja esim. saniteettitilojen vaatimukset täyttyvät lähes poikkeuksetta. Tällaisia tiloja ei olisi tarpeen tarkastaa jos palveluntuottaja toimittaa edelleenkin pohjakuvat lupahakemuksen liitteenä. Haasteellisimpia ovat yksiköt, joita yritetään asettaa vanhoihin terveyskeskuksiin tai omakotitaloihin yms. tiloihin, jotka ovat hyvin laitospaisia tai niissä ei ole huomioitu esteettömyyttä tai yksityiselämän suojaa.

Hallituksen esityksen mukaan rekisteriviranomainen arvioi täyttääkö palveluntuottajan esittämä sertifiointijärjestelmä akkreditoidun sertifiointiorganisaation sertifiointin. **Tällaista tehtävää ei voida asettaa rekisteriviranomaiselle. Sertifioidut laatujärjestelmät on määriteltävä valtakunnallisesti eikä se voi olla rekisteriviranomaisen tehtävä, jolla ei ole tämän alan osaamista.**

Aluehallintovirastot eivät ole tehneet terveydenhuoltoyksiköiden tarkastuskäyntejä toimintayksiköiden lupahallintoon tai rekisteröintiin liittyen. Luvanvaraiset toimitilat on tarkastettu kuntien toimesta. Tarkastettavia sairaalayksiköitä on STM:n arvion mukaan yhteensä noin 400. Sairaaloiden ennakkotarkastukset tai sertifikaatteihin perehtyminen edellyttävät vaativuudeltaan ja laajuudeltaan lisäosaamista ja – resursseja.

**Muistio taloudellisten vaikutusten arviointia varten**

Sertifiointi on kallista ja tämä saattaa asettaa palvelujen tuottajat eriarvoiseen asemaan: pienet palvelujen tuottajat joutuisivat edelleen maksamaan valvontaviranomaisen tarkastuskäynnin ja isommat palvelujen tuottajat hankkivat sertifiointin, jonka myötä heille ei tehtäisi tarkastuksia. Toisaalta isommat palvelujen tuottajat ovat maksaneet sertifioidun laatujärjestelmän käyttöön otosta.

Sairaaloiden tarkastus on vaativaa ja aikaa vievää ja tarkastukseen tarvitaan vähintään kahden henkilön työpanos. Tarkastuskäynnin maksujen tulee olla todellisiin kustannuksiin perustuvaa ja pienissä yksiköissä hinnan tulee olla pienempi kuin isoissa.

Lakiluonnoksen kommentointiin ovat osallistuneet sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Maija Gartman, sosiaalihuollon ylitarkastaja Jaana Jokiniitty, sosiaalihuollon ylitarkastaja Jaana Lohvansuu, sosiaalihuollon ylitarkastaja Päivi Vainio ja sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Ilpo Karonen, sosiaalihuoltoyksikön päällikkö Eija Hynninen-Joensivu, terveydenhuollon ylitarkastaja Paula Hevosmaa ja terveydenhuollon ylitarkastaja Sirpa Kernisalo-Perälä.



Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat –  
vastuualueen johtaja

Satu Koskela



Terveydenhuoltoyksikön päällikkö

Anne Hiiri